

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.09.2009, sp. zn. 7 Tdo 1009/2009, ECLI:CZ:NS:2009:7.TDO.1009.2009.1

Číslo: 52/2010

Právní věta: I. K naplnění objektivní stránky účastenství ve formě organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. se vyžaduje, aby organizátor zosnoval nebo řídil spáchání trestného činu. Zosnování trestného činu je činnost, která spadá do stadia před spácháním trestného činu a spočívá zejména v iniciování dohody o spáchání trestného činu, ve vymyšlení plánu jeho spáchání, ve vyhledání osob, které se na něm budou podílet, v zajišťování jejich vzájemného styku, v rozdělení úkolů jednotlivým osobám, v zajištění odbytu výtěžku ze zamýšleného trestného činu apod. Řízení trestného činu je činnost, která spadá do stadia páchaní trestného činu a jejíž podstatou jsou typicky úkony spočívající zejména v usměrňování osob podílejících se na trestném činu, ve vydávání pokynů těmto osobám, ve vyžadování, aby tyto osoby splnily vydané pokyny apod. II. Účast osoby (§ 10 odst. 1 tr. zák.) na jednotlivých dílčích útocích pokračujícího trestného činu téhož hlavního pachatele lze za splnění dalších podmínek uvedených v ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák. posoudit jako jediný pokračující trestný čin spáchaný v podobě účastenství na tomto trestném činu hlavního pachatele. To neplatí v případě účasti této osoby na trestných činech různých hlavních pachatelů (srov. rozhodnutí pod č. 49/2009 – II. Sb. rozh. tr.).* * Poznámka redakce: Nyní jde o ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a § 116 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.09.2009

Spisová značka: 7 Tdo 1009/2009

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Organizátorství, Pokračování v trestném činu, Účastenství

Předpisy: § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák.

§ 10 odst. 1 tr. zák.

§ 89 odst. 3 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání, která podali obviněný J. B. a L. K. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. 12 To 9/2009, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 9 T 2/2008

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 9. 2008, sp. zn. 9 T 2/2008, byli obvinění J. B. a L. K. uznáni vinnými organizátorstvím trestného činu úvěrového podvodu podle § 10 odst. 1 písm. a), § 250b odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. (pod body A/1. a A/2. výroku o vině tohoto rozsudku) a obviněný J. B. dále organizátorstvím trestného činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. a), § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. (pod bodem A/3. výroku o vině tohoto rozsudku). Za to byl obviněný J. B. odsouzen podle § 250b odst. 4 a § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 3 roky, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem, a podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu obchodní společnosti a družstva na 6 let. Obviněný L. K. byl odsouzen podle § 250b odst. 4 tr. zák. k trestu odnětí svobody na 2 roky, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem, a podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu obchodní společnosti a družstva na 5 let.

Odvolání obviněných J. B. a L. K. podaná proti citovanému rozsudku byla usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. 12 To 9/2009, podle § 256 tr. ř. zamítnuta.

Obvinění J. B. a L. K. podali prostřednictvím svých obhájců v zákonné lhůtě dovolání proti tomuto usnesení Vrchního soudu v Praze. Každý z nich napadl výrok o zamítnutí svého odvolání v celém rozsahu, a to s odkazem na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Obviněný J. B. v mezích deklarovaných dovolacích důvodů v obsáhle zpracovaných úvahách namítl, že skutkový stav popsáný ve výroku o vině ani ve spojení se skutkovými zjištěními uvedenými v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně neodpovídá zákonným znakům organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. Podle názoru tohoto obviněného s výrokem o jeho vině organizátorstvím trestného činu nekoresponduje výrok o vině obviněných A. Z. a O. T. jako pachatelů a výrok o vině P. M. jako pomocníka. Jak dále obviněný zdůraznil, byla porušena zásada, podle které účastenství na trestných činech různých pachatelů nelze posoudit jako pokračování, a zásada, že pokračování je vyloučeno v poměru mezi útoky spáchanými ve formě pachatelství či spolupachatelství a útoky spáchanými ve formě účastenství. Obviněný zpochybnil také správnost určení výše způsobené škody a poukázal na možnost posouzení věci jako trestného činu podílnictví podle § 251 tr. zák.

Obviněný L. K. v mezích deklarovaných dovolacích důvodů rovněž namítl, že zjištěný skutkový stav nebylo možné posoudit jako organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. Také tento obviněný poukázal na to, že účastenství na trestných činech spáchaných různými pachateli nelze posoudit jako pokračování a že je vyloučeno posuzovat jako pokračování, jestliže některá dílčí jednání jsou spáchána ve formě pachatelství a některá ve formě účastenství. Další námitky zaměřil do oblasti subjektivní stránky činu, namítl nedostatek úmyslu a připustil své zavinění maximálně ve formě nedbalosti.

Obvinění J. B. a L. K. se dovoláními domáhali toho, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze, aby ohledně nich zrušil i rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, aby zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí jejich věci.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání obou obviněných jsou zjevně neopodstatněná.

Podle skutkové části výroku o vině se obvinění J. B. a L. K. dopustili organizátorství trestného činu úvěrového podvodu podle § 10 odst. 1 písm. a), § 250b odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zák. a obviněný J. B. ještě organizátorství trestného činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. a), § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. v podstatě tím, že jako bývalí jednatelé a společníci obchodní společnosti Č. o. a f. s. s., s. r. o., se sídlem v H. K. (dále jen Č., s. r. o.), převedli na obviněnou A. Z. většinový obchodní podíl této společnosti, přičemž na ni byl z jejich iniciativy převeden též stoprocentní obchodní podíl v

obchodní společnosti R., s. r. o., a obviněnou A. Z., jejího druha obviněného O. T. a Z. Ž. úkolovali k odběrům a sjednávání úvěrových a leasingových smluv s konkrétně uvedenými obchodními společnostmi s tím, že tyto smlouvy byly uzavírány na základě nepravdivých podkladů v podobě ročních účetních uzávěrek, daňových přiznání a dalších padělaných podkladů obchodních společností žádajících o úvěr a leasing. Podle zjištění uvedených ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně došlo v důsledku organizátorství obviněných J. B. a L. K.

a) k tomu, že obviněná A. Z. jako jednatelka obchodní společnosti R., s. r. o., za pomoci P. M., který ji vozil a doručoval jí podklady pro uzavírání smluv, dne 13. 12. 2005 uzavřela s obchodní společností G. M. M., a. s., úvěrovou smlouvu, na jejímž podkladě odebrala osobní automobil tov. zn. Peugeot 407 Diesel 2.0 HDI v hodnotě 864 364 Kč, za který zaplatila pouze zálohu ve výši 86 436 Kč, dále již splátky nehradila a dne 1. 2. 2006 na základě kupní smlouvy převedla toto vozidlo na obchodní společnost B.-A., s. r. o., v níž byl obviněný J. B. jednatelem a společníkem, a tím způsobila obchodní společnosti G. M. M., a. s., škodu ve výši nejméně 777 928 Kč (bod A/1. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně),

b) a dále k tomu, že obviněná A. Z. jako jednatelka obchodní společnosti Č., s. r. o., dne 9. 1. 2006 za pomoci P. M., který ji vozil a doručoval jí podklady pro uzavírání smluv, uzavřela s obchodní společností G. M. M., a. s., úvěrovou smlouvu, na jejímž základě odebrala osobní automobil tov. zn. Toyota Prius 1.5 VVT-i v hodnotě 930 000 Kč, za který zaplatila pouze zálohu ve výši 93 000 Kč a jednu splátku ve výši 27 206 Kč, dále již splátky nehradila a dne 8. 3. 2006 převedla toto vozidlo na obchodní společnost A., spol. s r. o., kde byli obviněný L. K. jedním z jednatelem a obviněný J. B. jedním ze společníků, a tím způsobila obchodní společnosti G. M. M., a. s., škodu ve výši nejméně 809 794 Kč (bod A/2. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně).

Podle dalších zjištění uvedených ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně obviněný J. B. sám úkoloval v průběhu roku 2005 obviněného O. T. k tomu, aby dne 6. 9. 2005 uzavřel s obchodní společností Č. L., a. s., na základě padělané plné moci udělené M. M. za obchodní společnost E. E., s. r. o., leasingovou smlouvu a následně odebral traktor tov. zn. Deutz Fahr Agrottron 150.7 v hodnotě 2 985 413 Kč s tím, že zaplatil jen akontaci a první splátku ve výši 666 103 Kč, a způsobil tím obchodní společnosti Č. L., a. s., škodu ve výši 2 319 310 Kč (bod A/3. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně). Součástí výroku o vině pod bodem A/3. je také zjištění, podle něhož byl leasing dne 22. 3. 2006 převeden na obchodní společnost B.-A., s. r. o., jejímž jednatelem je obviněný J. B. a která plní závazky vyplývající z leasingové smlouvy vůči obchodní společnosti Č. L., a. s., avšak tato okolnost byla posouzena jako náhrada škody způsobené trestným činem.

Z tzv. právní věty výroku o vině je zřejmé, že soudy považovaly za naplněné obě alternativy jednání organizátora ve smyslu § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. (tj. „zosnoval a řídil“).

K tomu Nejvyšší soud uvádí, že zosnování trestného činu je činnost, která spadá do stadia před spácháním trestného činu a spočívá typicky zejména v iniciování dohody o spáchání trestného činu, ve vymyšlení plánu jeho spáchání, ve vyhledání osob, které se na něm budou podílet, v zajišťování jejich vzájemného styku, v rozdělení úkolů jednotlivým osobám, v opatřeních zajišťujících utajení zamýšleného trestného činu a osob podílejících se na jeho spáchání, v zajištění odbytu výtěžku ze zamýšleného trestného činu apod. Řízení trestného činu je pak činnost, která spadá do stadia páchaní trestného činu a jejíž podstatou jsou typicky úkony spočívající zejména v usměrňování osob podílejících se na trestném činu, ve vydávání pokynů těmto osobám, ve vyžadování, aby tyto osoby splnily vydané pokyny, apod. Z toho je zřejmé, že činnost organizátora podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. je mnohem širěji založena než činnost návodce podle § 10 odst. 1 písm. b) tr. zák. a činnost pomocníka podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Hlavní výhrady obou obviněných proti závěru soudů, že posuzované jednání bylo organizátorstvím ve

smyslu § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák., se odvíjely od námitky, že zjištění, podle něhož obvinění „úkolovali“ osoby, které byly pachateli trestných činů, neodpovídá zákonným znakům organizátorství podle citovaného ustanovení. Uvedený pojem sice sám o sobě není příliš výstižný, pokud jde o způsoblost vyjádřit to, co soudy skutečně zjistily ohledně účasti obviněných na spáchání trestných činů. Z jazykového hlediska pojem „úkolovali“ vyjadřuje v podstatě to, že obvinění ukládali, zadávali či vytyčovali úkoly pachatelům trestného činu. V širším smyslu lze uvedený pojem vykládat i tak, že šlo o ukládání, zadávání či vytyčování úkolů s jistou mírou jejich závaznosti a kontroly jejich plnění, a to s ohledem na konkrétní vztah, který tu byl mezi obviněnými na straně jedné a pachateli trestných činů na straně druhé.

Již ze samotného výroku o vině obviněných J. B. a L. K. jsou ovšem zřejmé i další okolnosti, které byly významné z hlediska naplnění znaků organizátorství a které překračovaly rámec zjištění, podle něhož obvinění „úkolovali“ jiné osoby jako pachatele trestných činů.

Obsahem výroku o vině je především zjištění, podle kterého obvinění převedli, resp. dali podnět k převedení obchodních podílů v obchodních společnostech Č., s. r. o., a R., s. r. o., na obviněné A. Z. a O. T. a v případě obviněné A. Z. podnět i k tomu, aby se v těchto obchodních společnostech stala jednatelkou. V odůvodnění rozsudku je jasně vysvětleno a blíže rozvedeno zjištění, že obvinění J. B. a L. K. vybrali obviněné A. Z. a O. T. jako osoby vhodné k tomu, aby plnili úlohu tzv. bílých koní, tj. nastrčených osob, které navenek formálně činí podvodné úkony obchodních společností a zastírají tím odpovědnost skutečných iniciátorů. Z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně rovněž vyplývá zjištění, podle něhož obvinění J. B. a L. K. si vybrali k roli tzv. bílých koní obviněnou A. Z. a jejího partnera obviněného O. T. z toho důvodu, že mohli využít jejich špatné sociální situace a zavázat si je tím, že za ně obviněný L. K. platil ubytování v hotelu, v němž jinak ve formě tzv. brigády pracovali obviněná A. Z. při úklidu a dalších výpomocích a obviněný O. T. jako údržbář. Jak je zřejmé z těchto zjištění, pro vstup obviněných A. Z. a O. T. do obchodních společností Č., s. r. o., a R., s. r. o., jinak nebyl žádný důvod, zejména nikoli důvod ekonomicky vysvětlitelný. Již vzhledem k sociálnímu postavení obviněných A. Z. a O. T. a k tomu, že obchodní společnosti Č., s. r. o., a R., s. r. o., ve skutečnosti nevyvíjely žádnou činnost a byly insolventní, byla úmyslem obviněných J. B. a L. K. evidentně zahrnuta také okolnost, že závazky, které formálně přijmou obvinění A. Z. a O. T. za uvedené obchodní společnosti, nebudou plněny. V žádném případě proto nelze uvažovat jen o nedbalostním zavinění obviněných. Dále je obsahem výroku o vině zjištění, podle kterého obviněná A. Z. uzavřela úvěrové smlouvy (body A/1. a A/2. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně) a obviněný O. T. uzavřel leasingovou smlouvu (bod A/3. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně) na podkladě padělaných dokladů a jiných nepravdivých podkladů, přičemž v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně je jasně vysvětleno zjištění, že těmito doklady a podklady je vybavili obvinění J. B. a L. K. (body A/1. a A/2.), resp. jen obviněný J. B. (bod A/3.). Kromě toho je v odůvodnění tohoto rozsudku vysvětleno, o které konkrétní padělané doklady šlo a v čem konkrétně spočívala nepravdivost jiných podkladů. Ve výroku o vině je obsaženo rovněž zjištění, podle něhož motorová vozidla, která u dodavatelů odebrali obviněná A. Z. na podkladě úvěrových smluv a obviněný O. T. na podkladě leasingové smlouvy, krátce poté převedli na jiné obchodní společnosti, v nichž byli obvinění J. B. a L. K. jednatelem, resp. obviněný J. B. též společníkem. V odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně jsou podrobněji rozvedena zjištění, která vysvětlují, že tento postup umožnil obviněným J. B. a L. K. získat motorová vozidla do své faktické dispozice a že bezplatné získání motorových vozidel také bylo motivem celého jejich jednání. Z odůvodnění rozsudku jsou patrna také zjištění, z nichž vyplývá, že obvinění A. Z. a O. T. postupovali při všech transakcích bez jakékoli vlastní iniciativy, ale výlučně jen podle pokynů obviněných J. B. a L. K., a že činili pouze takové úkony, ke kterým dostali od obviněných J. B. a L. K. výslovný pokyn a příslušné listiny, finanční prostředky apod.

Vezme-li se tedy v úvahu obsah výroku o vině spolu s tím, jak jsou skutková zjištění uvedená v tomto

výroku doplněna, rozvedena a blíže konkretizována v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, je evidentní, že ze strany obviněných J. B. a L. K. šlo o jednání, které se neomezovalo jen na pouhé „úkolování“ pachatelů trestných činů a které z hlediska povahy, závažnosti, rozsahu a celkového významu pro spáchání trestných činů bylo jednáním, jímž obvinění „zosnovali a řídili“ spáchání trestných činů, tak jak to předpokládá ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. o organizátorství. Formulační stránce výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně lze sice vytknout určitou nevýstižnost či neúplnost, ale to se týká jen popisu skutku, nikoli toho, že by skutková zjištění rozhodná pro právní posouzení skutku jako organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. vůbec nebyla učiněna. Uvedený způsob popisu skutku se tudíž nedotýká meritorní správnosti výroku o vině obviněných J. B. a L. K.

Výrok o vině obviněných J. B. a L. K. není nijak v rozporu se zásadou, podle níž jako pokračování nelze posoudit účastenství na trestných činech různých pachatelů. Oba obvinění byli společně podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. uznáni vinnými organizátorstvím trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b odst. 1, 4 písm. b) tr. zák., který jako pachatelka (§ 9 odst. 1 tr. zák.) spáchala dvěma útoky obviněná A. Z. Ze strany obviněné A. Z. šlo o pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.). Účastenství ve vztahu k pokračujícímu trestnému činu téhož hlavního pachatele je možné a není ničím vyloučeno. Obviněný J. B. pak byl podle § 10 odst. 1 písm. a) tr. zák. uznán vinným ještě samostatným organizátorstvím trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák., který jako pachatel spáchal jedním útokem obviněný O. T. Evidentně tedy nejde o takovou situaci, že by organizátorství obviněných J. B. a L. K. bylo konstruováno jako nějaké jediné pokračující účastenství na trestných činech různých pachatelů. Nebyla nijak dotčena ani zásada, že pokračování nepřichází v úvahu v poměru mezi útoky, z nichž některé byly spáchány ve formě pachatelství (spolupachatelství) a jiné byly spáchány ve formě účastenství. Obvinění J. B. a L. K. byli uznáni vinnými v celém rozsahu jen útoky spáchanými ve formě účastenství (organizátorství), takže otázka pokračování v uvedené podobě v dané věci vůbec nevystává.

Je vyloučeno posuzovat skutkový stav, který zjistily soudy nižších stupňů, jako trestný čin podílnictví podle § 251 tr. zák. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo ukryje, na sebe nebo jiného převede anebo užívá věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno. Důvodem pro toto právní posouzení nemůže být okolnost, že obvinění J. B. a L. K. převedli motorová vozidla, získaná trestnými činy obviněných A. Z. a O. T., na obchodní společnosti, v nichž byli obvinění J. B. a L. K. jednatelem. Jako trestný čin podílnictví by bylo možné posoudit toto jednání obviněných J. B. a L. K. jedině za předpokladu, kdyby neměli žádnou účast na trestných činech obviněných A. Z. a O. T. Protože však obvinění J. B. a L. K. byli organizátory, a tedy účastníky na trestných činech obviněných A. Z. a O. T., nemá zde místa úvaha o trestném činu podílnictví.

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové není rozhodnutím, které by spočívalo na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a napadené usnesení Vrchního soudu v Praze není rozhodnutím, které by bylo vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Nejvyšší soud proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl zjevně neopodstatněná dovolání obviněných J. B. a L. K.